

Rädda Barnen
Åland

BARN S RÄTT SOM ANHÖRIGA

ETT UTVECKLINGSARBETE
FÖR ATT UPPMÄRKSAMMA
OCH GE STÖD TILL BARN SOM
ÄR ANHÖRIGA TILL SJUKA VUXNA.

Ålands hälso- & sjukvård

BARN

Alla människor är barn fram tills den dag de fyller 18 år.

BARNETS VIKTIGA VUXNA

Patienten är i första hand barnets förälder, oftast samtidigt vårdnadshavare, eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran: Till exempel en familjevårdare eller en mor- eller farförälder.

När den vuxna patientens förmåga att ta hand om barnet försvagas har barnet rätt till information, stöd och vård.

BARN OCH UNGA ÄR SÄRSKILT SÅRBARA ANHÖRIGA

När en förälder (viktiga vuxen) har en psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning, har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, är missbrukare av alkohol eller annat beroende framkallande medel är barnen i särskilt utsatt situation. Detsamma gäller när en förälder avlider.

VÅRT GEMENSAMMA MÅL

Rädda Barnen och ÅHS arbetar tillsammans för att barn (0-17 år) vars viktiga vuxna får hälso- och sjukvård ska få det stöd de behöver. Stödet har barnen rätt till i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen, Barnskyddslagen och Barnkonventionen.

Arbetet har påbörjats tillsammans med ÅHS onkologiska mottagning och med avdelningen för palliativ vård. Det går ut på att se över nuvarande rutiner, stärka välfungerande arbetsätt och lyfta fram nya rutiner, modeller och verktyg som ger personalen stöd i arbetet.

TRYGGHET, BEGRIPLIGHET SAMMANHANG

Information och stöd till anhöriga barn har syftet att ge barnet förutsättningar för en så bra situation som möjligt i barnets vardag här och nu, men också att förebygga eventuella negativa konsekvenser på sikt.

KONSEKVENSER FÖR BARN

Alla barn och situationer är individuella, men vi vet idag att barn som är anhöriga till vuxna som är sjuka har större risk än andra barn att drabbas av egna svårigheter om de inte får det stödet och den hjälpen de behöver.

Konsekvenserna för barn och unga av föräldrars allvarliga svårigheter har samband med hur svårigheterna påverkar föräldraförmågan, familjeklimatet och föräldrarnas psykiska hälsa.¹ Som anhöriga påverkas barn av vuxnas och sin egen oro, förändringar i vardagen, orimligt stort ansvarstagande, bristande omsorg och svåra upplevelser.² Forskning visar till exempel att:

- Barn som växer upp med föräldrar som har missbruksproblematik eller psykisk sjukdom har tydliga överrisker för till exempel egen psykisk ohälsa, missbruk, kriminalitet och självmordsförsök eller våldsam död.³
- För barn vars förälder har cancer hänger negativa konsekvenser av förälderns sjukdom starkt samman med sjukdomens svårighetsgrad. Hos barn vars förälder legat inne minst en månad eller dött till följd av sjukdomen ser man en ökning av påtagligt negativa konsekvenser när det gäller utbildning, psykiatrisk vårdkonsumtion, missbruk och kriminalitet i vuxen ålder.⁴

Så behöver det inte vara!

När det anhöriga barnet får information, stöd och vård enligt behov kan situationen här och nu förbättras och negativa konsekvenser på sikt förebyggas.

LANDSKAPSLAG (2011:114) OM HÄLSO- OCH SJUKVÅRD:

48 §. Beaktandet av barn i service som riktar sig till vuxna.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådana tjänster som är nödvändiga för att gravida kvinnor och deras ofödda barn ska ges särskilt skydd.

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvård eller psykiatrisk vård eller annan hälso- och sjukvård och hans eller hennes förmåga att svara för barnets vård och fostran anses försvagad. Tjänsterna ska ordnas i samarbete med kommunerna i enlighet med ansvarsfördelningen och regleringen i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

¹ Barn som anhöriga. Konsekvenser och behov när föräldrar har allvarliga svårigheter, eller avlider. Socialstyrelsen 2013. Artikel nr 2013-6-6

² Att växa upp med föräldrar som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom – hur ser livet ut i ung vuxen ålder. 2014. Anders Hjern, Arzu Arat & Bo Vinnerljung och Nationellt kompetenscentrum anhöriga.

³ Sukupolvien sillat ja kasvamisen karikot-vanhemmat, lapset ja alkoholi. Holmila ym. Terveys ja hyvinvointilaitos THL. 2016.

⁴ Nka barn som anhöriga 2016:1. Författarna Lisa Berg & Anders Hjern samt Nka, Linnéuniversitetet och CHES

VAD SÄGER BARNKONVENTIONEN?

ARTIKLAR SOM SÄRSKILT
RÖR BARN SOM ANHÖRIGA

Artikel 3

Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 12

Barn har rätt till information och till att uttrycka sin åsikt i alla frågor som rör barnet.

Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.

Artikel 19

Barn har rätt till skydd mot alla former av våld och utsatthet i sin hemmiljö.

Artikel 24

Barn har rätt till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård samt till rehabilitering.

Artikel 31

Barn har rätt till lek, vila och fritid.

Ålands hälso- & sjukvård
Christel Lindberg
Överskötare
christel.lindberg@ahs.ax
0457 595 8531

Rädda Barnen på Åland
Janina Björni
Barnskyddsfrågor
janina@raddabarnen.ax
018 14 394

Rädda Barnen
Åland